KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

TALLINNA POLÜTEHNIK

TPI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 17 (2176) Reede, 13. mai 1988 Hind 2 kop.

tpi nõukogus

10. mail toimus Tallinna Polütehnilises Instituudis Õpetatud Nõukogu laiendatud koosolek.

Päevakorra esimese punktina esitas rektor Boris Tamm oma eelnevate tööaastate aruande rääkides ka oleviku pobleemidest ning tulevikus lahendust nõudvatest ülesannetest. Salajase hääletuse tulemuste põhjal pikendati 1976. aastast TPI rektoriks oleva B. Tamme volitusi järgnevaks viieks aastaks.

Teise päevakorra punktina kinnitati Kohtla-Järve üldtehnilise teaduskonna dekaaniks Kalju Schults.

REKTORI VOLITUSI PIKENDATI

Fotod H. JALAST

ALGAS LOODUSKAITSEKUU

I LOODUSHOID JA VÄIKEJÕED

Looduskaitsekuu toimub meil ajavahemikul 8. maist kuni 5. juunini, selle aasta looduskaitsekuu on pühendatud SISEVEEKOGUDE OLUKORRALE ja on mõeldud kõigi nende probleemide rahva ette toomiseks. Eestis ei ole suuri jõgesid, vaid on väikejõed ja palju järvi. Kuni 10 km pikkuseid jõgesid, ojasid ja suuremaid kraave on Eestis 1755 ja suuremaid pindalalt kui üks hektar veekogusid 1148. Kuna tegemist on väikeste veekogudega, siis on nad ka väga tundlikud reostusele. Ei ole tähtis kas reostajaks on linnade, asulate või tööstuste reoveed või põllumajandusest tulev hajureostus, kannatajaks on ikka veekogud.

Tuleb alati meeles pidada, et veeprobleemide lahendamisel, sealhulgas veekogude kaitsel reostuse vastu, **on vaja arvestada probleemide komplekssust.** Veekogu vee ja põhjavee kvaliteedi muutumine põhjustab häireid normaalses veega varustamises, sest ümbritsev keskkond ei ole kuidagi kaitstud inimeste mõttelageda tegevuse vastu. Kõik need küsimused taanduvad ühele — on vaja igati vältida veekogude reostust. Kõik see nõuab aga suuri kulutusi ja sellepärast satubki osa jääkprodukte meid ümbritsevasse — keskkonda. Omajagu süüd on siin lohakusel, minnalaskmisel ja kodutunde puudumisel.

Teadaolevatel andmetel Läänemere basseini jõgedesse juhitavast reostusest puhastatakse vajalikul määral 60%. See kogus võiks olla suurem kui ei valitseks eri ametkondade ja mitmesuguste ministeeriumide vahel jäigad ametkondlikud barjäärid, kus igaüks püüab toime tulla vaid oma asjaga, huvitumata komplekssest lähenemisest. On viibinud selletõttu puhastusseadmete väljaehitamine Võrus, Rakvere linn reostab tänaseni Selja jõge ja ei ole selge, kas ehitatava lihakombinaadi ja linna reovett on võimalik juhtida ühistele puhastusseadmetele.

Veekogude kaitse üheks olulisemaks teguriks on **puhastusseadmete töö kvaliteet.** Ei ole vaja puhastusseadmeid ehitada ainult selleks, et aruannetes näidata nende olemasolu. Puhastus on vaid siis kvaliteetne kui on kvaliteetne projekt, ehitus ja ekspluatatsioon. Ühes lülis möödalaskmine ja lohakus mõjub otse lõpp-produktile. Siin ei saa kõigepealt nõus olla üleliiduliste tüüpprojektide massilise rakendamise nõudega. Paraku on nad lootusetult vananenud (50—60-ndate aastate tehnika) ja nad ei ole universaalsed, veel vähem arvestavad kohalikke tingimusi. Projektide osas on teine valus probleem — meie projekteerimisinstituudid ei suuda ise ühtegi vastutusrikkamat projekti välja töötada, vaid projektid tellitakse üleliidulistelt organisatsioonidelt. Lõpptulemusena oleme nii mõnigi kord saanud kas madala või üsna keskmise kvaliteediga projekte, mille all kannatab lõpptulemus — puhas vesi. Sama lugu on mehaaniliste seadmete ja aparatuuriga. Tellida kvaliteetseid seadmeid kuskilt ei ole, vabariigi masinaehitustehased neid aga ei valmista (või ei saa valmistada).

Kui peatume veel **puhastusseadmete ehitamise kvaliteedil ja ekspluatatsiooniküsimustel,** siis on ring täis. Kehvast jahust head leiba veel ei oska keegi teha. Nii saame lõpptulemusena mitte puhastusseadmed, mis kaitseksid meie jõgesid, vaid mingisuguse reservuaaride süsteemi, millest heal juhul vesi läbi voolab. Siit nähtub, et kogu kompleks koosneb kvaliteedist ja suhtumisest ning kas ikkagi mitte sellepärast, et toodangut puhastusseadmed ei anna ja riikliku tellimusega ei ole neil mingit pistmist. Vägisi tuleb meelde stagnatsiooniaja loosung — looduselt tuleb võtta kõik mida võtta on. Kahjuks see tee kaugele ei vii.

Tahaks teha ühe järelduse — puhastamisest kui ettevõtmisest loodushoiu seisukohalt räägitakse palju ja isegi kelgitakse kui hästi meil on, tegelikud tulemused vajaksid aga põhjalikku reformi. Väikejõgede ja teiste veekogude seisukohalt lähtudes ei ole küllaldane reovee täielik bioloogiline puhastamine. See on ainult pool lahendust, sest reovees leiduvad biogeensed ühendid (lämmastiku ja fosfori soolad) vajavad samuti kõrvaldamist, vaatamata bioloogilisele puhastamisele. Eestis seda aga seni veel tehtud ei ole. Tulemus on veekogude eutrofeerumine, mis väljendub suvekuudel veetaimede ja vetikate vohamises. Sellega omakorda kaasneb veekogude kinnikasvamine, jõgede läbilaskevõime vähenemine ja sekundaarreostuse suurenemine. Kui siia juurde arvata veel sademete poolt põldudelt ära uhutud mineraalväetiste kogused, siis ei maksa imestada, miks eutrofeerumine ja kalade vähesus meie veekogusid kummitab.

Kõigi selle ärahoidmiseks on vastu võetud palju määrusi, nagu näiteks «ENSV veeobjektide veekaitsevööndite põhimäärus», mis näeb ette jõgede kallastele 200 m laiuse kaitsevööndite loomist kas loodusliku metsana või rohumaana, võsana. Enamus on neist aga jäänud paberile ja topograafilistele kaartidele. Kuna on aga kaitsevööndite näol tegemist tõhusa vahendiga hajureostuse tõkestamiseks, siis nende projektide elluviimisega viivitada ei tohi.

Siseveekogude kaitse ei ole ainult looduskaitsekuu üritus või kampaania. **Et sälitada kodumaa loodus ka meie järeltulevatele põlvedele sellisena nagu ise oleme teda näinud, on vaja pidevat ja visa tööd. See töö ei pea toimuma mitte ainult jõe ja järve kaldal kaitsevööndite või okastraataia loomises, vaid ta peab olema samuti pidev selgitustöö. Kui peatute jõe kaldal, siis tehke seda nii, et tahaksite siia ka teinekord tagasi tulla.**

II LOODUSKAITSE JA TEADUSTÖÖ

Looduskaitsekuul kirjutatakse palju ajakirjanduses, räägitakse raadios ja televiisoris meie siseveekogude halvast olukorrast, reostuse kasvust ja eutrofeerumisest. Kahjuks enamikel juhtudel on need väljaastumised «halisevat» laadi, kurdetakse et olukord on sageli kehv, kuid ettepanekuid selle parandamiseks tuleb haruharva. Miks siis nii, sest selliste meetoditega olukorda ei paranda.

Analüüsides keskkonnakaitse küsimusi, võib eristada kahte põhisuunda: loodusteaduslikku ja tehnilist.

● **Loodusteaduslik lähenemine** on harilikult analüüsiva ja passiivse iseloomuga: püütakse määratleda keskkonnakaitse üksikküsimuste omavahelisi ja sisemisi sõltuvusi ning seoseid, seadmata eesmärgiks leida abinõusid, millega neid saaks mõjutada. Viimasel ajal on aga loodusteadusliku kontseptsiooni pooldajad hakanud välja pakkuma tehnilisi lahendusi, mis aga enamikel juhtudel üldse ei kannata kriitikat. Jätkem selliste ettepanekute ja lahenduste väljatöötamine siiski inseneridele, s. o. teise põhisuuna esindajatele.

● **Keskkonnakaitse tehnilisele käsitlusele** on iseloomulik rakenduslikkus ja aktiivsus, millega tahetakse reguleerida tasakaalu. Seejuures otsitakse konkreetseid abinõusid keskkonna kaitsmiseks, jäätmetevaba tehnoloogia väljatöötamiseks, vee korduvkasutamiseks jne., või keskkonnas juba aset leidnud kahjustuste ja muutuste kõrvaldamiseks.

Tallinna Polütehnilise Instituudi **sanitaartehnika kateedri teadustöö üks põhisuundi** viimase 25 aasta jooksul on olnud **veekogude kaitse reostuse vastu, siseveekogude vee kvaliteedi prognoosi ja reguleerimise küsimused.** Viimase probleemiosas, s. t. veekogude **vee kvaliteedi prognoosi alal** on kujunenud välja Nõukogude Liidus ja ka välismaal tunnustatud koolkond. TPI-s väljatöötatud arvutusmeetodid on olnud aluseks Eesti jõgede vee kvaliteedi hindamisel, aga samuti mitmete Nõukogude Liidu jõgedel nagu Volga, Vuoksa, Tom ja teised. Peale selle on tehtud selline prognoos Niiluse jõele. Koos selliste prognoosidega määratakse olemasolev olukord ja nähakse ette meetmed reovee puhastamise osas tulevikus, arvestades veekogu olukorda tervikuna. Püstitatud ülesanne on kompleksne ja arvestab kõiki veetarbijaid ja nende huve. Selle töö jätkuks on kateedris praegu väljatöötamisel meetod veekogude vee kvaliteedi kontrolliks ja prognoosiks, arvestades veekasutamise optimaalseid tingimusi ja veekogu sanitaarset olukorda.

Siseveekogude teine tähtsam teaduslik küsimuste ring haarab **reovee puhastamise tehnoloogia,** biogeensete ainete reoveest kõrvaldamise metoodika ja vee korduvkasutamise probleeme. On välja töötatud väikepuhastite (põllumajanduse keskustele ja väikeasulatele) konstruktsioon, tehnilised tingimused ja juurutatud seeriatootmisse. Eestis on neid seni paigaldatud 800 ringis. Kuigi biogeensete ainete (lämmastik ja fosfor) kõrvaldamise tehnoloogia on olemas, ei ole seda suudetud rakendada seni veel ühelgi puhastusseadmel — on ainult sõnavõtud veekogude eutrofeerumisest. Siin oleks juba ammu aeg üle minna sõnadelt tegudele, kuigi ekspluatatsioon vajab suuremat hoolt. Nähtavasti vabariigis saab biogeensete ainete kõrvaldamine esmakordselt teoks Tallinna linna puhastusseadmetel. Vastavasisulised uuringud praegu käivad vajalike ekspluatatsioonirežiimide väljatöötamiseks.

Lähitulevikus vajavad kiiret lahendamist mitmed veekaitse küsimused vabariigis. Mõningad neist: tootmisjääkide utiliseerimise probleemid, Tallinna linna veevarustussüsteemi vee allikate vee kvaliteedi parandamine ja põhisuundade väljatöötamine — kas veetarbimise pideval suurenemisel rohkem kasutada põhjavett, mis on hea kvaliteediga või laiendada pinnaveehaardeid kuni Peipsi järveni välja. Allakirjutanu on arvamusel, et kui linnas ei lõpe vee raiskamine ja ei tehta lõppu suurtele veekadudele, siis põhjavee baasil vajadusi rahuldada on lootusetu.

Toodu käsitleb vaid üksikuid küsimusi, millega tegeleb kateeder veekaitse alal. Ühte peab ütlema küll, et tööd on rohkem kui väike kollektiiv suudab täita. Suureks abijõuks on olnud veevarustuse ja kanalisatsiooni eriala üliõpilased, kes on aidanud nii mõnegi probleemi lahendamisele edukalt kaasa.

LEOPOLD PAAL
Sanitaartehnika kateedri juhataja

ENSV ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUMILE

Automaatikapäeva 12. 03. 88

OTSUS

12. märtsil 1988. a. toimus Tallinna Polütehnilises Instituudis TPI lõpetanud automaatikainseneride ja automaatikateaduskonna töötajate ning üliõpilaste 26. kokkutulek ligi 400 osavõtjaga. Arutades põhiküsimusena automaatikaerialade üliõpilaste koolitamist, analüüsiti ühtlasi vabariigi tehnikapoliitikat üldse ning automaatikaga haakuvaid probleeme eriti. Kokkutulnute ülesandel ja nimel peame vajalikuks pöörduda ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi poole alljärgnevas.

Me jagame täielikult vabariigi üldsuse muret selle Eestimaale ohtliku situatsiooni pärast, mis on kujunenud paljude isikukultuse ja stagnatsiooni perioodil tehtud või tegemata jäetud majanduslike ja poliitiliste otsuste kumuleerumise tulemusena. Oluliselt väljendub see käesoleval ajal disproportsioonides Eesti NSV majanduse ja eriti tööstuse struktuuris ning juhtimises, vabariigi ökoloogilise olukorra äärmises tõsiduses, kontrollimatust migratsioonist põhjustatud eestlaste osakaalu vähenemises elanikkonnas ja eesti keele osatähtsuse languses, seda just tööstuses ja sotsiaalsfääris.

Neid probleeme on avalikkuses põhjalikult analüüsitud. Küllaldast tähelepanu pole aga meie arvates pööratud reale tehnikavaldkonna probleemidele, millede tähtsus pole väiksem ülaltooduist ja millede lahendamine on perestroika oluliseks eelduseks.

Esiteks tuleb tõdeda, et ENSV valitsus pole suutnud senini välja töötada selgetest ja avalikustatud eesmärkidest tulenevat tehnika arengukontseptsiooni, mis peaks moodustama Eesti NSV kui suveräänse liiduvabariigi üldise arengukontseptsiooni orgaanilise koostisosa. Praeguse tehnikapoliitika ebamäärasuse tõttu jääb ebaselgeks vabariigi tööstuse areng nii lähemas kui ka kaugemas perspektiivis. Näiteks sisaldub rea viisaastakute ülesannetes aparaadiehituse eelisareng Eesti NSV-s, kuid sisuliselt tegutseb kogu meie aparaadiehitustööstus väljaspool vabariigi valitsuse mõjusfääri ja ainus vabariigist viimasel aastakümnel lähtunud initsiatiiv Juveelitehase ümberorienteerimiseks aparaadiehitusele ebaõnnestus avalikkusele tundmatuil põhjuseil täielikult. Arvestatav potentsiaal teadusmahuka ja materjalisäästliku tootmise arendamiseks ei leia vabariigis piisavat rakendust. Samal ajal jätkub tööstuse põhifondide kiire füüsiline ja moraalne vananemine.

Teiseks pole valitsuse poolt tõsiselt püütud piiri panna liiduliste ministeeriumide ja ametkondade alluvuses olevate tehaste omavolile ja kohati vabariigivaenulikulegi tegevusele, kas või kehtiva konstitutsiooni sätete vaatepunktilt. Selle tõttu võib eeskätt üleliidulise alluvusega tööstuses muude probleemide hulgas täheldada isegi šovinismi selgeid ilminguid. Eesti tehnikaintelligents on valdavalt kõrvale tõrjutud aparaadiehitusest, raadioelektroonika ja automatiseerimisvahendite tööstusest ning tal puudub võimalus või siis on hävitatud isegi tahe osa võtta oma eriala tööstuse arendamisest. Väljatõrjujateks on aga kohalike spetsialistide kaadri nõrkuse või väikesearvulisuse sildi all massiliselt imporditavad spetsialistid teistest liiduvabariikidest, kelle jaoks on võõrad nii meie traditsioonid, keel, kultuur kui ka eesmärgid. Tulemusena on kujunenud olukord, kus Eesti NSV-s paiknevas suurtööstuses on harulduseks muutumas või muutunud Eesti rahvusest tööline ja insener.

Kolmandaks ei saa pidada õigeks et pole küllaldaselt avalikustatud põhjapanevate tehnikaküsimuste arutamine, puudutagu see siis Eesti NSV teaduslik-tehnilise progressi kompleksprogrammi või vabariigi majanduse uut juhtimisstruktuuri. See ei anna võimalust meie tehnikaintelligentsil osaleda täie jõuga ENSV tööstuse väljaviimisel kriisiseisundist kaasaegsele tasemele, kus ka automaatika osatähtsust on raske üle hinnata. Valdavas ulatuses pole aga meie tööstus isegi valmis vastu võtma tänapäevaseid automatiseeritud ja automaatjuhtimissüsteeme.

Ülaltoodud asjaolude tõttu on muuhulgas ka tõsiselt häiritud automaatikainseneride ettevalmistamise planeerimine ENSV tööstusele, eriti kõrgkooli reformist tulenevate õiguste (sihtväljaõpe) ja kohustuste taustal. Reas liidulise alluvusega tehastes praktiseeritakse juba pikemat aega noorte spetsialistide värbamist teistest liiduvabariikidest (näiteks RET'i puhul Leningradi Lennundusaparaatide Insituudist, kusjuures vastava lepingu on kinnitanud vaid Vene NFSV kõrg- ja keskeerihariduse minister ja ei ükski Eesti NSV ametkond!), kuigi juhtiva kõrgkoolina võiks TPI nende vajaduse pea täielikult katta nii kvaliteedilt kui ka kvantiteedilt. Umbkeelne insenerkond raskendab püsiva ja paikse töötajaskonna formeerimist veelgi, samuti ei võimalda täita EKP Keskkomitee poolt püstitatud ülesannet, et juhtivtöötajad suudaksid suhelda nii eesti kui ka vene keeles. Kuna eesti keele õpetamise tase vene õppekeelega koolides on lubamatult madal, siis TPI-s ei õnnestu vajalikul tasemel õpetada mitte-eestlastele ka eestikeelset tehnikaterminoloogiat, rääkimata selle kasutamisest kõnekeeles. Ilmselt on vabariigi tehnika-, kaadri- ja hariduspoliitikas midagi tõsiselt viltu.

Lähedaste küsimuste loetelu võiks jätkata, kuid eeltoodugi näitab, et terve rida probleeme vajab kiiret seaduslikku korrastamist. **Lähtudes ülaltoodust ja teistest kokkutulekul avaldatud mõtetest:**

1. Avaldada täielikku toetust ENSV Loominguliste Liitude Kultuurinõukogu ja ENSV Kirjanike Liidu parteiorganisatsiooni ettepanekule täiendada Eesti NSV põhiseadust paragrahvidega, mis fikseeriksid eesti keele kui Eesti NSV riigikeele staatuse.
2. Loeme õigeaegseks ja hädavajalikuks töötada välja ja võtta kasutusele migratsiooniseadus, eesmärgiga kindlustada Eesti NSV tööstus ning rahvamajandus tervikuna püsiva, paikse ja kvalifiseeritud tööliskaadri ning spetsialistidega.
3. Toetame ettepanekut võtta kurss Eesti NSV üleviimiseks täielikule isemajandamisele avalikult läbiarutatud ja heakskiidetud arengukontseptsiooni alusel, mille üheks eelduseks on ENSV tööstuse terviklik allutamine vabariigi valitsusele.
4. Teeme ettepaneku, et ENSV Ülemnõukogu Presiidium kohustaks vastavaid instantse otsekohe asuma vabariigi tehnika arengu tervikliku kontseptsiooni väljatöötamisele koos selle igakülgse avaliku analüüsiga.
5. Täiendada Eesti NSV haridusseadusandlust järgmiste sätetega kesk- ja kõrgema erihariduse kohta:
   - Eesti NSV erialaõppeasutused peavad tagama eestikeelse õppimisvõimaluse kõigil neis koolides õpetatavatel erialadel;
   - Uute erialade loomine peab täielikult kuuluma ENSV valitsuse (hariduskomitee) kompetentsi;
   - Mistahes erialaõppeasutuste lõpetajate töölesuunamine vabariigi territooriumil paiknevaisse ettevõtetesse ja organisatsioonidesse toimub ainuüksi Eesti NSV plaaniorganite poolt koostatud kavade alusel. Liiduvabariikide vahelised töölesuunamised reguleeritakse liiduvabariikide vaheliste kokkulepetega ainult ENSV plaaniorganite vahendusel;
   - Näha ette võimalus spetsialistide niisuguseks sihtettevalmistuseks iga Eesti NSV-s asuva ettevõttega sõlmitud lepingu alusel, mida võib alustada mistahes õppimise etapil vähemalt 1,5 aastat enne lõpetamist ja mis tagab õppurile stipendiumi maksmise ettevõtte vahenditest ning tema tööleasumise ettevõttesse pärast Eesti NSV erialaõppeasutuse lõpetamist. Sihtlepingutega haaratud õppureid ei lülitata üldistesse suunamisplaanidesse;
   - Kõik erialaõppeasutuste lõpetajad suunatakse reeglina tööle sellesse liiduvabariiki, kus lõpetaja püsivalt elas enne õppima asumist.

Kinnitame oma soovi ja valmisolekut aktiivselt lülituda kõigi eelpool loetletud probleemide lahendamisse.

Redaktsioonikomisjon:
O. AARNA, L. EINER, Ü. JAAKSOO, M. MIN, H. ROSS, H. SILLAMAA, A. WÕRK, J. VÕRK

MIDA SAAME TEHA MEIE?

Paljusid asju saab heaks teha, kuid tänapäeva tööstus võib meie elukeskkonna rikkuda lõplikult, siis seda enam parandada ei saa, see oleks pöördumatu, peale seda poleks meie maal enam tulevikku. Seepärast pole kahtlust, et ELUKESKKONNA SÄILITAMINE ON NÜÜD MEIE KÕIGE TÄHTSAM ÜLESANNE. Tallinna Polütehnilisel Instituudil on siin üks võtmepositsioon. Tuleb ju meilt suur osa tulevasi tootmisjuhte, kelledest otseselt sõltuvad keskkonda säästvad või kahjustavad otsused. Instituudi lõpetajad määravad meie keskkonna kümne aasta pärast. Hiljutistel ökoloogiafoorumitel oli rõõm näha, et need probleemid on TPI-s paljudele südamelähedased. Pakuti välja üldisi tegevus- ja mõtlemissuundi. **Mida võiks aga konkreetselt teha igaüks meist?**

Enamik pole küll eksperdid, kes lükkavad tagasi keskkonnavaenulikke projekte: «inimesel tänavalt» pole nagu otsest võimu takistamaks üleliiduliste ametkondade omavoli. On meie ainuke võimalus siis oma murest rääkimine — lihtsalt ärrituse maandamiseks? Ei. Midagi võib teha praegu ja siin: **IGA SIHIKINDEL TEGU JA MÕTE JÄTAB JÄLJE.**

Tegevus- ja mõtlemissuundade arutamisel on jäänud kõlama üleskutse, et KÕIGE OLULISEM ON ISEENDAS LÄBI TUNDA JA TEISTENIGI VIIA JÄRGMISED IDEED:

* **Me ei saa enam lubada raiskamisel ja saastamisel põhinevat tootmise ja tarbimise laiendamist;** meie heaolu koostisosaks on peale täis kõhu, kaetud ihu ja väärika ühiskondliku positsiooni ka elamisvääriline elu, puhas vesi ja õhk praegusele põlvele ja järeltulijatele — kusjuures üks ei pea välistama teist, nagu oleme kaldunud mõtlema ametkondliku sisenduse järgi. Asja käik oleneb tootmise korraldusest ja (kõrg)tehnoloogiate kasutamisest «puhta» stsenaariumi alusel.

* Samas **sõltub palju meist, tootjaist ja tarbijaist. Kui** tunneme end looduskeskkonna, mitte tehnokeskkonna osana, ei saa me jääda passiivseteks kõrvaltvaatajateks ja üldsõnalisteks kirujateks. Täna sõltub palju sinust ja minust, homme — meist ja meie lastest.

* Looduskaitsest on looduse kaitseks vähe; keskkonna- ja eluhoid tuleb sisse ehitada kõigisse meie plaanidesse, otsustesse ja tegudesse; **keskkonnakaitse hoogustumine pole kampaanialik nähtus, vaid loomulik kaitsereaktsioon,** mis peaks kujunema kestvaks tööolukorraks — et kunagi ei saabuks «hääletu kevad».

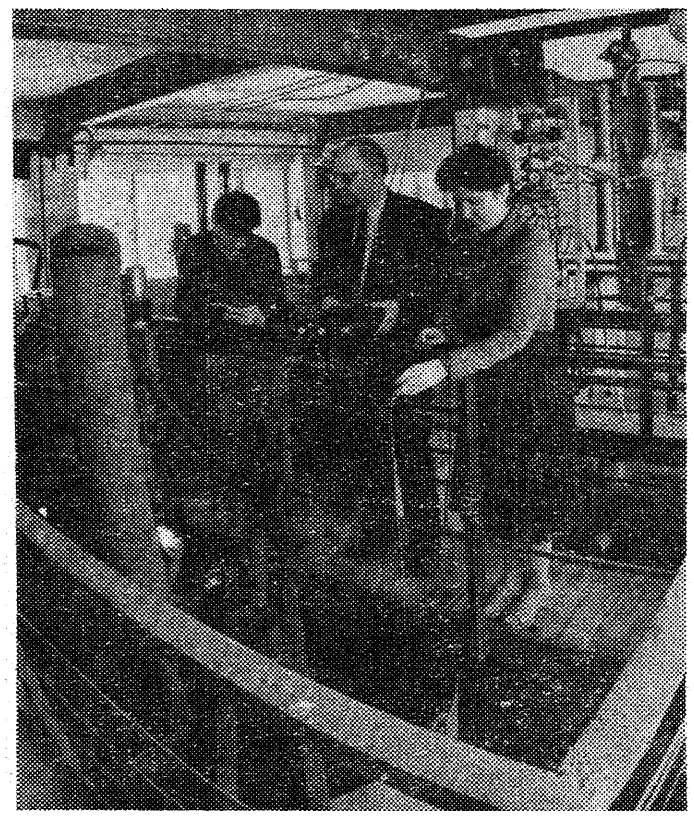

Vaneminstruktor V. Vostrikov, dotsent H. Mölder ja vanemteadur V. Blonskaja kontrollivad katseseadmel Tallinna ehitatavate puhastusseadmete töörežiime.

KUTSUME ÜLES KASUTAMA SELLEKS JÄRGMISI TEID JA VAHENDEID:

* **Olema igati kursis keskkonnakaitse probleemidega ning levitama loengutel sellealast** (näiteks ökoloogiafoorumitel saadud) **infot** õppejõult üliõpilasele ja vastupidi; püüdma vastavas suunas mõjutada õhtusi üliõpilasi, kaugõppeteaduskonna ja täiendõppe teaduskonna kuulajaid, kes võivad olla otsustavatel positsioonidel juba praegu; siduma erialaloengutesse keskkonnakaitse küsimusi (laiemalt — eluhoid, eetikaküsimusi); propageerima keskkonnakaitse õppeainet, mida praegu veel ebapiisavalt külastatakse; lülitama eriala koondeksamitesse sisse keskkonnakaitse alaseid punkte.

* **Siduma võimaluse korra kateedrite lepingulisi ja teadustöid, samuti üliõpilaste kursuse- ja diplomitöid keskkonnakaitsega,** igal juhul aga arvestama neid küsimusi; lükkama tagasi otseselt kahjulikke töid; arendama võimaluse korral kõrgtehnoloogiaga seotud, suure oskus- ja teadusmahuga, aga väikese tootmis- ja jääkide mahuga rakendusi.

* **Levitama infot oma perekonnaliikmete, lepingupartnerite, ülemate ja alamate, kõigist rahvusest tuttavate seas** (eriti rõhutades seda, et **Eesti kõikide elanike huvid langevad siinkohal ühte** ning et **Eesti huvid langevad ühte kogu Nõukogude Liidu huvidega** — ametkondlike monopolide omavoli on kahjulik nii Eestile, kõigile tema elanikele kui ka kogu Liidule tervikuna); võimaluse korral võtma sõna vabariigi ja üleliidulises ajakirjanduses.

* **Toetama vabariigi valitsust võitluses ametkondliku omavoli vastu;** kui ta aga seda ei suuda siis kasutama oma konstitutsioonilisi õigusi (sealhulgas õigust valida ja olla valitud kõrgematesse võimuorganitesse), et mõjustada vabariigi valitsust tegutsema keskkonna säilitamise huvides — see on, vastavalt perestroika vaimule ning üldriiklikes ja perspektiivsetes huvides, mitte aga vaid üksikute bürokraatlike ametkondade taktikepi järgi; valima omalt poolt kodanikutundega ja aktiivseid inimesi, mitte passiivseid käetõstjaid.

* Toetama keskkonnakaitsealast liikumist igal pool Nõukogude Liidus tervikuna ja kogu maailmas.

* **Väljendama oma suhtumist, olles kokkuhoidlik elektrienergia, aerosoolide ja pesuvahenditega,** vältides ümbruse reostamist plast- ja klaastoodetega, hoolitsedes kodus veekraanide eest, reguleerides oma autode karburaatoreid, ...

Mida veel? Ootame kõigi arvamusi ja ettepanekuid.

TPI MUINSUSKAITSE KLUBI JUHATUS JA INFOTÖÖTLUSE KATEEDER

KES MUU, KUI MUINSUSKAITSE KLUBI!

Sajandeid omas eesti rahvas toredat traditsiooni süüa lusikatega. Alles paaril viimasel sajandil hakkasid lauakommetesse juurduma Euroopast üle võetud nuga ja kahvel. Viimase neljakümne aasta jooksul oleme õnneks sööklates nugadest peaaegu lahti saanud. Nüüd oleks viimane aeg TPI sööklatest ka kahvlid ära korjata, et siis esiisade kombel ainult lusikatega süüa. Eks tulevane intelligents ole ikka see, kes rahvale kultuuri poole pürgimises teed peab näitama.

URMO VALLNER
LE-82

EI SAA MITTE VAIKI OLLA...

Peale 8. aprillil «TP-s» ilmunud A. Širokovi ja A. Barsukovi artikli läbilugemist meenus tühja-tähja-kirjameeste moto: rida on rubla ja rubla on raha. «Õnneks» «TP» honorari ei maksa, nii et selles liinis süldikeetmine on rohkem eralõbu.

Artiklis käsitletud teema Eesti Üliõpilaste Ehitusmaleva välisrühmade moodustamise ümber kippus kuidagi ühekülgseks jääma. Analüüsin pisut ka teist külge.

● Eesti Üliõpilaste Ehitusmalevas töötas 1987. aastal 117 rühma, neist vene rahvusest tudengitest komplekteeritud oli 14, seega vähem kui 2%. TPI-s komplekteeritavates välisrühmades seega sobis suhteks vastavalt üks-kaks vene rahvusest üliõpilast kümne-viieteistkümneliikmelise rühma kohta.

● Järjest rohkem on hakatud raha lugema — paratamatus, mille tingib tänapäev. Ilmselt on kõigil malevlastel teada, et kolme päeva (nn. hoogtööpäevade) töötasu kannab iga rühm EÜE Keskstaabi arvele. Selle summa najal elab malev talvel: komandeeringud, seminarid, samuti välisrühmade piletid makstakse kinni just hoogtööpäevade rahaga.

Võib-olla teatakse ka seda, et väljasõitvad (st. Liidus töötavad rühmad) kannavad oma hoogtööpäevade summad üle kohalikule staabile, seega Jakuutiasse, Tjumeni, Burjaatiasse ja mujale...

Tekib küsimus: kelle arvel väljasõitva rühma tudeng sõidab välismalevasse? Minul isiklikult pole midagi selle vastu, kui Jakuutia rühm saab kohalikult staabilt preemiareisi või välismaleva näiteks Jaapanisse.

● Liidus töötavate rühmade töökohale ja tagasi sõit makstakse tellijate firmade poolt kinni, rühma liige oma raha ei kuluta sõiduks Kamtšatkale või Tjumeni või Jakuutiasse. Avanss? Lisaks koefitsient, mis tingib igati soliidse tasu sama töö eest, võrreldes eesti oludega. Miks ei ole Eestimaa pinnal ükski nn. «vene rühm» haljale oksale jõudnud, kuigi võimalused on ju VÕRDSED?

● Selge on, et egas tudeng malevas ainult tööd tee. Üheks ja võib-olla reamalevlase jaoks isegi peamiseks põhjuseks, mis malevasse toob, on malevavaim, selles elamine ja tunnetus. Piisab ehk faktist, et EÜE festivalile kutsutud rühmade liikmete koguarv on umbes 600 ringis, osaleda üritab ligi 2000. Festival on ka ilmselt ainuke üritus, kus Eesti kõrgkoolide tudengid vabalt suhelda ja välja elada saavad. Sõel on tihe, aga õiglane. Jälle peab nentima, et ükski «vene rühm» pole suutnud EÜE festivalidel publikut endast vaimustuma panna.

Seega järeldan, et A. Širokov ja A. Barsukov pole tutvunud kohalike oludega, aga missuguseid vigu üldistamisele tuginedes võib teha, seda näeme enda ümber lahtiste silmadega ringi vaadates. Oleks aeg oma kinganinadest kaugemale näha...

ARMIDO ALLAS
KM-61

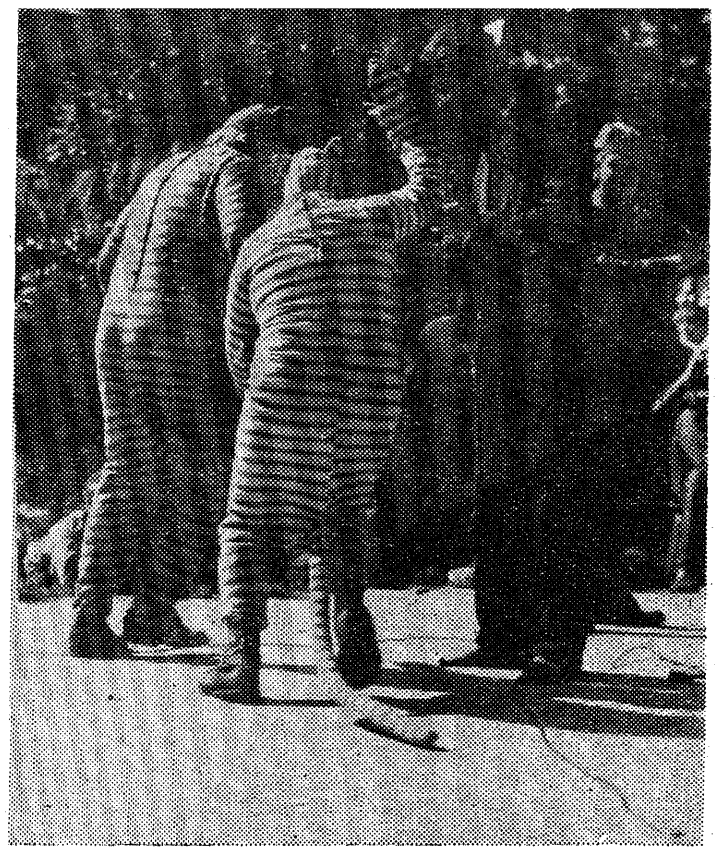

Triibulised malevarebased tabamas malevavaimu Varbla '87 festivalil.

VASTUSEKS AVALIKULE KIRJALE

(HAJAMÕTTEID NN. RAAMATUKLUBI ASJUS)

Kes koolis Tšehhovit lugenud, mäletab ehk «Rõõmu» — lühinovelli, mille peategelane oli üliõnnelik, leides oma nime ajalehe liiklusõnnetuste teadaandes. Ikkagi kingitusena süllekukkunud kuulsus! Minul oli samalaadne rõõm 1. aprillil «Tallinna Polütehniku» kolmanda lehekülje keskel oma ilusat nime hästi suurte tähtedega trükituna näha. Kuupäevaga seatud kooskõlas oli järgnev siira lugupidamisega kirjutatud avalik kiri mäekateedri assistendilt Tõnu Tombergilt.

*

Tõnu Tombergi kiri tundub hilinenuna, sest ta räägib seal pidevalt **raamatuklubist**, mida TPI-s juba 9 kuud olemaski ei ole. Kuulutuste tähelepanelik lugeja oleks ju märkama pidanud, et raamatuürituste korraldajaks on nüüd ainult TPI TEADUSLIK RAAMATUKOGU. Erineb viimase sõna teine pool, aga erinevus on oluline. Sõna «raamatuklubi» öeldi TPI seinte vahel valjusti maha alles 14. märtsil 1988, mil kitsas ringis püüti klubi uuesti jalule ja tema juhtkonda ning struktuuri paika panna (mitte just suure eduga!). Kirjas võis seda sõna ka näha puhkeõhtu ja Suitsunäidendi kuulutustel — need üritused pole tõesti kunagi raamatukogu tööplaanis olnud! Raamatuklubi on ikka veel taassünnivaludes, otsib head ämmaemandat või — koguni ema? Kui «TP»-sse saabub kord täieliku avalikustamise aeg, võib rääkida möödunud kevadise terava kriisi ning klubi lavalt lahkumise põhjustest (Tõnu Tomberg ei ole selles küll kuidagi süüdi). Kui siis veel teadjaid ja rääkijaid on. Niisiis, viimased kaks aastat ja seitse kuud on raamatuüritusi teinud TPI Teaduslik Raamatukogu (direktor Konrad Kikas, raamatupropaganda grupis Tiiu Kamdron ja Anne-Malle Hallik). Pole ükskõik, kas üritusi korraldatakse põhitöö kõrvalt vaba aja harrastusena või palgalise põhitööna, asja juurde kuuluvate, kõigis vajalikes instantsides kinnitatud plaanide ja aruandlusega. Kas on hea või paha, kui needsamad palgalised ohverdavad üritusele suure jao oma vabast ajast (ja kui vaja, palgastki), suhtudes sellesse — ütleme, nagu missiooni? Vist hea. Paha oleks aga see, kui noodsamad entusiastid ei taba ära, mis tõepoolest vajalik ja akuutne ning tegelevad tühjatühjaga (näiteks: Ristikivi suhted naistega või Jaan Oksa vaimuhaigus, torkas mulle kohe meelde. Paraku on vihjed raamatuüritustel toimuva TÜHISUSELE ülekohtused. Oleks neid vähemalt esitanud inimene, kes üritustel tõesti pidevalt KÄINUD, mitte see, kes neid põhimõtteliselt väldib. Ometi pean solvumise maha suruma, sest Tõnu Tomberg pole ükskõikne. Seegi on suur asi!).

Et Olavi Pihlamägi TPI klubist ja Helmi Kurba Raamatuühingust on OLEMATU TPI Raamatuklubi ruumide, rahade, piletite, esinemistuusikute, lepingute ja isegi autasudega kogu aeg toetanud, kuulub meeldivate eksimuste hulka. Nemad pole meie klubi olematuks tunnistamist kunagi tõsiselt võtnud. Eks nendelgi ole plaanimajandus, aruandlus ja kõik muu, mis sinna juurde kuulub, kaasa arvatud allasutuste kadumise äärmine soovimatus. Esikoht Tallinna raamatuklubide hulgas (1987) on omamoodi seaduspäranegi — amatööridel on raske proffidega võistelda!... Eriti kui neil proffidel on pidevalt abiks kolleege ja aatekaaslasi (olematust) klubist... Kui Tõnu Tomberg oleks aimanud pooligi kõigist asja tagamaadest, oleks ta salliva ja lojaalse inimesena eelkõige kontakti otsinud, alles siis (lootuse kaotanult) avaliku kirja kirjutanud.

*

Miks peaks raamatupropagandist muretsema, kas tema poolt pakutu üldse tudengiteni jõuab — nagu hajamõtete esimesest lausest näha, olen nn. kuuekümnedate põlvkonna esindaja — kõige sellest johtuvaga. Stagnatsioonidest hoolimata on mulle noorusest külge jäänud veendumus, et kõik maailmas toimuv puudutab lausa isiklikult meid kõiki — mind, sind, teda... Vahepealsed aastad on paljusid meist (kes ei soovinud muganeda ega karjääri nimel kompromissi teha või kes lihtsalt EI OSANUD neid teha) sundinud autsaideriteks. Arvan et olen olnud üks nendest; süüdlaseks ehk ka mu enda mitte just kõige voolujoonelisem iseloom. Pühapäeval sündinu optimismiga olen kõikvõimalikud ajad ja ametid üle elanud, õpin teist korda ülikoolis, loodan end veel teostadagi. Eneseteostus peabki toimuma ülesandega, mis inimesel veidi üle jõu. See, mis meid ei murra, teeb meid ainult tugevamaks, on keegi öelnud. Mulle see meeldib. Ja meeldib ka see, et miski siin maailmas ei tule võitluseta, pingutuseta, põlemata. Küllap on see ka omamoodi piiratus — peakski püüdma mõista neid, kes hoopis teisiti tunnevad ja mõtlevad, eriti seetõttu, et olen ise noore põlvkonna suhtumiste kaaskujundaja olnud — kakskümmend kastat (kehva) emana ja sporaadiliselt ajakirjanikuna, õppejõuna, lektorina, giidina; ka raamatupropagandistina, miks mitte, aga siin küll kõige vähem. Peakski mõistma näiteks neidki, kes tulekahju ajal eelistavad kodus väärtkirjandust lugeda. On see ju kultuurinimese mallile kõigiti vastav tegevus. Tulekustutamise eest saavad palka ju pritsimehed! — Miks nii otsitud võrdlus, küsite. Mida ühist on kultuuritööl tulekustutamisega? Siiski on! Tulekahjusid on kahesuguseid — nähtavaid ja nähtamatuid. Esimeste avastamine ja kustutamine ei nõua tavaliselt erilist läbinägelikkust. Nähtamatu tulekahju on aga nagu rooste, mis pikkamööda aga kindlalt hävitustööd teeb. Võib öelda, et just selline nähtamatu, hiiliv tulekahju on kaua söönud meie ühiskonna moraalseid ja vaimseid tugesid. (Üks ajakirjanik on selle võrdluse juba toonud — Šuksin, Tarkovski ja Võssotski on ära põlenud stagnatsiooni TULERIIDAL!). Me elame t ö ö r a h v a r i i g i s — selle idee kohutava vulgariseerimise tulemuseks on nii hariduse kui ka hariduse õige madal prestiiž noorsoo, õppiva rahva hulgas. Tagajärjeks on raha ja asjade võim, aadete devalveerumine, mugavuse võit stressitekitavate pingutuste üle, koduse makimuusika ja teleri nautijate valdav ülekaal naiivsete ja vanamoodsate taidlejate üle, noa ja kahvli osavate kasutajate masendav ülekaal aktiivsete aateliste raamatuklubilaste või muinsuskaitseklubilaste üle. Selle tagajärjeks on lõpuks ÜKSKÕIKSE, LOJAALSE, MITTESEKKUVA TARBIJA ÜLEKAAL KÕIKI ÜHISKONNA MURESID ISIKLIKE MUREDENA VÕTVA AKTIIVSE JA LOOVA SEKKUJA ÜLE. Kui sallimatuse vastand on ükskõiksus, loidus, minnalaskmine, siis olgu pigem rohkem sallimatust! — Arvan, et milleski on Tõnu Tomberg tõe naelapead tabanud — teatud vastandlikkus on minutaoliste «tuuletallamiste» ning keskmise tipika natuke maadligi asisuse vahel. Aga mõtlen nüüd, et see on väga tore ja täiendav vastandlikkus, vihakiskumiseks pole vähimatki põhjust. Olen kahe aasta ja seitsme kuuga TPI-s palju juurde õppinud, fantastiliselt huvitavaid inimesi leidnud, julgen isegi väita, et vaenlaste kõrval sõprugi saanud («väga palju» kriipsutasin maha, see oleks juba olnud «akadeemiklik» enesekiitus). Sõprused on tekkinud ühisest püüdlusest võidelda harimatuse ja tuimuse rooste vastu, ühisest vaimsest «korrosioonitõrjest», ühisest tõeotsimise vajadusest.

*

...Tõnu Tombergi kirjas on üks häiriv detail — ühe suletõmbega (või hingetõmbega) on ta reastanud kolm näidendit — «Naised», «Norman Valutaja» — ja «Vaikuse vallamaja». Olen solidaarne Rein Ruutsooga, et «Vaikuse vallamaja» sõnum on kaalukas ja tõsine (et mitte öelda veelgi enam). Tombergile on selge, et sellel puudub suurem ja püsivam kunstiväärtus. Vaidlus sellise küsimuse üle ei veena ümber kumbagi osapoolt — kui Tombergi jaoks näidend ei küüni kunstini, jääb tal selle sõnum kätte saamata. Minu jaoks avaneb näidendis vapustav, kaua varjul olnud traagiline tõde minu enda varajasest lapsepõlvest, kunstilitel konarustel pole minu jaoks vähimatki tähtsust, ma ei märkagi neid. Kas on siin vastamisi esteetika- ja eetikakeskne kunstitaju? Igatahes midagi tõsisemat küll kui pelk maitseerinevus. Võib-olla selles tühisena tunduvas, aga tegelikult tõsises lahknevuses ongi peidus põhjus, miks Tõnu Tomberg minuga rääkima ei tulnud, vaid eelistas avaliku kirja vormi? Tõnu Tomberg on selleks humanitaarselt liiga haritud, et hakata kaitsma tehnokraatlikku ühekülgsust. Tema märksõnadeks on «vähem sallimatust» ja «enam lojaalsust teisitimõtlejate vastu». Tähendab, erinevused pole mitte esteetilist, vaid just maailmavaatelist laadi. Kahju, et T. T. kirjast ei kooru õigupoolest, milline see TEISITI MÕTLEMINE ON, mille vastu peaksin lojaalne olema? Kas peaksin lihtsalt leppima, et TPI tudeng humanitaarse kultuuri vastu (meie poolt pakutavas vormis) jahe on, et ta end harida ei taha? Lapselegi on selge, et tihe, selge ja hästi ülesehitatud loeng annab palju kiiremini ülevaate mistahes probleemi olemusest kui usin raamatutes tuhnimine (eriti kui nad mulle on erialalt kauged, kui ma ei satu kohe nende kõige targemate ja õigemate peale). Meie korraldatud loengud ja kohtumised kultuuritegijatega ongi mõeldud JUST nendele süvenenud koduslugejatele, et aidata neil integreerida üheks tervikuks varemleitu, -loetu, -kuuldu. Nad aitavad üldistada, aga ka ideesid genereerida, uutele mõttesuundadele juhatada ja muidugi valgeid laike (või musti auke) täita. Just nii, mitte grammigi vähem. **Igal juhul aitavad nad väga tõsiselt korvata humanitaartsükli puudulikkust TPI õppeplaanides.** Kuigi nad kaugeltki ei asenda seda — kahjuks. Nii suuri illusioone me ka ei tee. Aga parem veerand muna, kui tühi koor.

T. T. kurdab segaduse üle, mida mina oma kirjutisega nii mõneski hinges olevat tekitanud. Segadus on ka minus — püüdes oma tööd, oma missiooni teha maksimaalse kasutegurega, rabelen suure osa ajast tühikäigul. Kuidas toimida, et sellest töös oleks tõepoolest rohkem tulu? Kui T. T. teab, oleks hea, kui ta küünalt vaka all ei hoiaks. Avalikust kirjast koorub välja küll vastupidine — lõpetatagu see jama, ärgu pakutagu söönutele saia, meil jätkub endilgi tarkust kultuuriga suhtlemiseks. Või vähemalt nii: see ongi normaalne, et sajast 99 hoiavad end kultuuriüritustest eemale, vaid üks tuleb kohale. — minu meelest on just see üks, kes tuleb, T. T. ideaalidele vastav — jõuab õppida, kinno, teatrisse, näitusele, huvialaklubisse, loeb raamatuid ja lehti ka veel. Ja teeb isegi sporti. Aga see, kes ei tule, ei tee korralikult ühte, teist ega kolmandat. Muidugi on neid, kes tööl käivad või lapsi kasvatavad — aga nende õppiminegi on juba küsitava väärtusega. Nad on poolenisti kaugõppijad — millise väärtusega on kaugõppeharidus võrreldes päevase õppevormiga, võin öelda omaenese elukogemuse põhjal. Neid ei annagi võrrelda.

Kui T. T.-l on õigus, tuleb raamatupropaganda osakond koondada ja raamatuklubi laiali saata. Ja asi mutt. Milleks rahva aega ja riigi raha raisata!

Varsti peaks trükist ilmuma õpperühmades läbiviidud ankeedi «Üliõpilane ja raamat» tulemused. Sealt peaks hästi näha olema humanitaarse eneseharimisega saavutatud tase — ja kui paljudel seda on.

*

Kuidas kokku võtta neid mitmesse harusse kiskuvaid pihtimusi ja hajamõtteid? Kõigepealt tahan tänada Tõnu Tombergi «Lohe hammaste» loo eest. Olen seda saatnud Ristikivi sõpradele lähedal ja kaugel. Teiseks tänan teda ka endale adresseeritud avaliku kirja eest. Autor kirja hilinemises vaevalt süüdi on ja kui kirjas endas mõned kohad mulle vähem vastuvõetavad olid, siis jäägu autorile tema arvamuse ja eksimise vabadus. Tean nüüd, et minu artikleid on peale toimetajate vähemalt üks inimene lugenud, ja et ma olen temas mingit rahulolematust äratada suutnud. Gutta cavat lapidem, ütleksid vanad roomlased, tilk uuristab kivi. Mida muud kui tänumeelt saaksingi tunda? Et ma aga filisterluse ja ja «Vaikuse vallamaja» suhtes teisiti mõtlema jään, ei peaks Tõnu Tombergle kui lojaalsele, sallivale inimesele vastumeelt olema. Elagu pluralism ja sallivus — ja elagu kaua! Põhiküsimuses paistame meiegi olevat ühel pool barrikaadi!

ANNE-MALLE HALLIK

P. S. Et muinsuskaitseliikumine ja Juhtide Klubi üha enam populaarsust võidavad, lohutab mind väga. Teeme ju tegelikult üht ja sama tööd, ainult eri «tiibadelt». Me ei sega ega konkureeri, vaid täiendame üksteist. Võib-olla kuluks meil muinsuskaitsjalt õppida, kuidas oma tööd atraktiivsemaks teha, et edu ja tulu oleksid nähtavamad?....

OLEME VÄGA HUVITATUD SPETSIALISTIDEST ...

Nagu teada, ehitatakse Rakveresse uut lihakombinaati üldmaksumusega 100 miljonit rubla.

26. juunil 1987. a. kirjutati lepingule alla ja peagi läks Soome firma «Suomen Rakennusvienti SRV OY» poolt ehituseks lahti.

Objekt peab valmima 1990. a. esimeseks jüuliks. Kombinaadi projektijärgne võimsus ühes vahetuses on:

liha 120 tonni, vorsttooteid 32 tonni, pelmeene 8 tonni, hamburgereid 5 tonni, hakkliha 12 tonni, poolfabrikaate kondiga ja kondita 44 tonni, pakitud liha 10 tonni jt.

Külmhoone ja jahutuslao võimsus 3400 tonni.

Tsehhid ja osakonnad on varustatud igati kaasaegsel tasemel mehhaniseeritud automatiseeritud importliinide ja seadmetega. Põhirõhk on asetatud toodangu kvaliteedile.

Tootmise edukaks korraldamiseks ja juhtimiseks kasutatakse integreeritud arvutuskompleksi. Kompleks koosneb neljast Soomes komplekteeritud SM 5 tüüpi arvutist (neist igal operatiivmälu — 2 MB, ketasmälu 270 MB), millest kaks töötavad reaalajas juhtides ja jälgides tehnoloogilisi protsesse. Kolmas arvuti tegeleb arvelduste, aruandluse ja administratiivküsimustega. Kolmkümmend arvutiterminaadi (kuvar +trükiseade) paigaldatakse tootmis- ja administratiivkorpusse. Neljandat arvutit kasutatakse tarkvara koostamisel.

● Ehitatavas kombinaadis asub tööle ligi 1400 töötajat.

Oleme väga huvitatud spetsialistidest ning teeme ettepaneku kahe aastast tööstaaži omavatele või sõjaväeteenistuse läbiteinud noormeestele vormistada end meie stipendiaadiks. Maksame riiklikust stipendiumist 30% kõrgemat stipendiumi.

● Eriti oleme huvitatud automaatika, elektroonika ja energeetika ala spetsialistidest. Osa neist tahame saata väljaõppele Soome.

● Tulevikus plaanime ka valuutavaba töötajate vahetust arenenud lihatöötlemismaadega.

Tööleasumisel kindlustame vajaduse korral elamispinna ja lasteaiaga.

Palgatingimused soodsad.

● Läbirääkimiseks palume tulla Rakvere Lihakombinaati Lauristini tänav 87. Telefon: 443 28; 443 32.

O. ROHUMÄE
Rakvere LK direktor

KUIDAS MA SAUNAS KÄISIN.

(Kommentaar stiiliõhtule)

Loodetavasti mäletab lugeja, et paar päeva enne 20. aprilli rippus peahoone fuajees võrdlemisi pilkupüüdev kuulutus «Isiklik hügieen & tervis», mida pidevalt uuris küllaltki suur seltskond. Kuna käesoleva loo autor omab üht kogemust taoliselt stiiliõhtult (legendaarne EPA saun Tartu RSP-l '86), tekkis kohe tahtmine nüüdki osa võtta ja tulemusi võrrelda.

Kolm tundi enne algust küsitlesin orgpundi liiget, diskor Armido Allast.

«Kust tuli idee?»

A. A. «Idee tuli ammu, esimesel kursusel, teostamisvõimalus alles nüüd. Kui saab EPA, miks siis meie ei saa.»

«Miks just Lennuki saun, aga mitte Glehni loss või Angaar?»

A. A. «Tahame anda tõelise saunaskäimise võimaluse ja teiselt poolt — kahhelilt on kergem koristada kui parketilt.»

Aga väljakuulutatud ajal, kell 19.00 võis saunalisi üles lugeda ühe käe sõrmedel. Naisi polnud üldse. Algus lükkus edasi.

Kella kaheksaks oli publik enam-vähem koos, kuid silma torkas üks asjaolu — naiste defitsiit. Hiljem selgus, et pooled polnud üldse ei TPI-st, ERKI-st, Konsist ega Pedast, vaid hoopis Pisi-Pedast. Ei tea, kuidas TPI naised kuulutusest aru said, autorile tundub, et lihtsalt pipardati ja torpedeeriti sellega üritust.

Niisiis algas pidu kaheksa paiku suurimas pesuruumis. Saunamees Iff pidas sütitava kõne, millele üle ootuste aktiivselt kaasa elati (räägitagu veel tipika passiivsusest!). Sõnavõtule järgnes mõningate organiseerijate poolt väljapakutud ametite kinnitamine nagu näiteks sauna komsorg (?) (hiljem muutus rahva suus loogiliselt seksorgiks) ja vihameister (kõige vihasem mees) küllaltki vaimukalt reklaamis end kooperatiiv «Hõbekirves» (maniküür-pediküür) ja massöör. Avamine lõppes saunalaval hümni «Sauna taga tiigi ääres» laulmisega.

Ja siis tehti organiseerijate poolt viga. Publik oli koos, kõik väljapakutu oleks hästi peale läinud, kuid ühtne jõuk hajutati — puhkeruumis algas tants. Aga mida sina tantsid, kui naisi ei ole? Või õigemini iga nelja soovija kohta üks. Neljandik saunalisi hakkaski tantsima, ülejäänud vajusid laiali: lavale, basseini, kaasavõetud õllega riietusruumi. Ma ei tea kui kaua kestis tants, kuid teatud momendil see lõpetati ja publik hüüti kilesaali (pesuruumi). Algas «laulupidu», kus ühendkoore juhatas Iff ehk Ernesaks nagu üks organiseerijaist teda ovatsioonide saatel tutvustas. (Allakirjutanu on maestro käe all ühendkooris laulnud, seepärast ovatsioonidega ei ühinenud). Lauldi «Õllepruulijat» koos vastava lavalise liikumisega. Siis mindi ühiselt lavale ja lavalt basseini 2×2 meetrit — nii palju kui sisse mahtus...

Ja jälle katkestas möllu tants, jõuk hajus. Agressiivse välimusega massöör, ainsaks riietusesemeks kummipõll, pehmendas järjekordse kliendi (loe: ohvri) luid ja see oligi kogu tegevus, millest mittetantsija võis osa saada.

Kolmandat korda polnud kilesaalis enam endist aktiivsust tunda, kuigi väljapakutu oli enneolematu õllejoomise võistlus. Võisteldi paarikaupa. Soovijaid oli märksa enam kui spordivahendeid, seepärast tekkis paaride valikul rüselusi. Võitja aeg tundus fantastilisena — pudel 6 sekundiga!

Edasi pidi tulema naistevaheline võistlus seljapesemises, kuid see jäi ära. Ei saanudki aru, miks. Ja sellega pidu praktiliselt lõppes.

Riietusruumis oli kuulda hinnanguid lõppeva õhtu kohta nagu «tõeline saunakas, äge pidu» jne. Allakirjutanu neid arvamusi just 100%-liselt ei jaga, kuid leiab, et «Isiklik hügieen & tervis» oli tähelepanuväärne üritus RSP-l 88 ja avaldab tunnustust korraldajatele: Armido Allasele, Ivar Piirimetsale, Toomas Teekelile ja Heiki Lilienthalile.

TIIT KOLK
KM-81

VÄLISMAALE VAID KEELEOSKAJAD!

Minu ettepanek välismaale sõitvate üliõpilasgruppide (praktika, EÜE vms. raames) komplekteerimise suhtes: lisada vajalike tingimuste hulka mõlema kohaliku keele oskus ja arvestatavate tingimuste hulka välisvõõrkeele (inglise, saksa, prantsuse või ka mõne muu keele) oskus (nende tingimuste täidetuse otsustab grupi komplekteerija).

See nõue on kooskõlas EKP KK büroo otsusega, et noored peavad omandama mõlemad keeled. See võimalus on neil seni olemas olnud. Ühtlasi oleks see keeleõppimise lisastiimuliks. Üliõpilase rahvust ei tohiks üldse arvestada.

Keelenõuet tuleks arvestada juba käesolevast suvest alates.

Keeletingimust arvestava otsuse võttis vasu energeetikateaduskonna nõukogu 26. 04. 1988. aastal.

KALJU MÖLLER
dotsent

TEADAANNE

TPI Üliõpilaste Ametiühingukomiteele on saabunud III—IV kvartali ravi- ja puhketuusikud:

Ravituusikud sanatooriumidesse

1. **Vereringesüsteemi raviks**
«Draugyste
30. sept. — 23. okt.
hind rbl. 133.—
osamaks rbl. 39.90.

«Sõprus»
5. okt. — 28. okt.
hind rbl. 115.—
osamaks rbl. 34.50.

2. **Günekoloogiliste haiguste raviks**
«Rahu»
9. okt. — 1. nov.
hind rbl. 160.—
osamaks rbl. 48.—.

3. **Seedetrakti raviks**
«Predgorje Kovkara»
18. juuli — 10. aug.
hind rbl. 160.—
osamaks rbl. 48.—

«Memunas»
15. okt. — 7. nov.
hind rbl. 170.—
osamaks rbl. 51.—

«Draugyste»
13. nov. — 6. dets.
hind rbl. 123.—
osamaks 39.60

«Rahu»
14. nov. — 7. dets.
hind rbl. 160.—
osamaks rbl. 48.—

4. **Luu ja lihaskonna raviks**
«Estonia»
30. juuli — 22. aug.
5. juuli — 28. juuli
7. sept. — 30. sept,.
hind rbl. 120.—
osamaks rbl. 36.—

«Tšinor»
(Aserbaidžaan)
5. dets. — 24. dets.
hind rbl. 135.—
osamaks rbl. 40.50.

Puhketuusikud

Puhkekodu «Võru»
12 päeva hind rbl. 38.—
osamaks rbl. 11.40
30. juuni — 11. juuli
12. juuli — 23. juuli
13. juuli — 24. juuli
26. juuli — 6. august

Puhkekodu «Pühajärve»
12 päeva hind rbl. 60.—
osamaks rbl. 18.—
19. dets. — 30. dets.

● Tuusiku taotlemiseks esitada ametiühingukomiteesse avaldus, ravituusiku puhul lisaks suunamiskiri raviarstilt.

MÄLUMÄNGU-NURGAKE

LÕPPES L-TEADUSKONNA III MÄLUMÄNG

Seekord võttis osa 21 kolmeliikmelist võistkonda. Tänu heale esinemisele III voorus tuli üldvõitjaks võistkond «Tupsi I» (TP-81) koosseisus TARMO KUNINGAS, HANNO TALVING ja AIVO PIHLAKAS. Teiseks tuli TP-21 (ANDRES PULVER, ORVO KAAR ja HENDRIK KELDER) ning kolmandaks LS-61 (KERMO JAAKSOO, KALEV KASK ja TANEL ROSS). Küsimused koostasid INDREK SALIS, AARE OLANDER, MARGUS METSANURM ja ANDRES KASESALU. Sponsoriks olid automaatikateaduskonna dekanaat ja a/ü büroo.

AARE VAALMA
LA-81

EMADEPÄEVA RISTSÕNA VASTUSED

PAREMALE:

1. Looduskaitse ...
13. Isa
16. Kapa
17. Naarits
18. M
19. Sai
20. Aarad
21. Liiv
22. Tiaara
23. Esimees
24. V
25. Ems
27. Data
29. Hg
31. Turd
33. Mai
35. Fa
36. Erra
37. Hašek
39. U
40. Atlas
41. P
42. Mel
43. OV
44. NL
45. LSD
47. Al
48. Ikä
49. Aso
51. ... Liisa.
52. ADN
53. Trieste
55. A, A
56. Klaster
57. Arv
58. TOM
60. Aava
62. Boonus
64. Aru
66. OM
67. LL
68. E. Nuter
71. Ukaas
73. LE
74. IME
74. Ime
76. Eluhommik
81. Eat.
82. Albion
85. Areen
86. Eros
88. Teele
89. D. Laine
90. Truu
91. Kera
92. Naan, Gustav
94. R

ALLA:

1. LKA
2. Oaas
3. Opritšnik
4. Daam
5. Under
6. Saledus
7. Kaisma
8. Ari Vatanen
9. Iive
10. TTT
11. S. Sisask
12. Emadepäev
13. Isaarmastus
14. Sartre
15. Aia
23. Ehholaalia
26. M
28. Aaloe
30. Gaviaal
32. Uelslane
34. Ill.
35. Fair ...
38. Klaabu
46. DDT
50. Stoola
52. Aso-
53. Truu
54. IRA
57. ASK
59. M. Metsur
61. Veeber
63. O. Ehala
65. Rakett
69. Tunda
70. R
72. Aines
75. M
77. Loen
78. Oran
79. Meig
80. Menu
81. Erra
83. Lee
84. Ila
87. Ou.
88. Tk.
93. V

RAAMATU-UUDISEID

Seekord tutvustame lähemalt kaht uudisteost.

Фолта Я., Новы Л. История естествознания в датах: Хронол. обзор. Пер. со словац. / Предисл. и общ. ред. А. Н. Шамина. М.: Прогресс, 1987. 495 с. Библ. с.: 491—494.

Käesolev raamat on **üks esimesi katseid tutvustada terviklikult loodusteaduse arengut.** J. Folta ja L. Nový teos on köitnud paljude maade teadlaste tähelepanu ning on tõlgitud mitmetesse keeltesse. Loodusteaduste arengulugu, andmed tuntumate teadlaste ja ka teadusasutuste kohta on esitatud kronoloogiliselt. Raamatu väärtuseks on tabelid, mis kajastavad erinevaid ajaperioode. Tabelite abil saab ülevaate, missugustes seostes on olnud loodusteaduste areng ühiskonna ja kultuuri üldise arenguga. Raamatu kasutamise hõlbustamiseks on lõppu lisatud nime- ja aineregister. Raamatus on mahukas bibliograafia.

Международные транспортные организации: [Справочник] В. И. Арсенов, К. А. Бекяшев, В. Н. Галия и др.; Под ред. В. В. Серебрякова. М.: Транспорт, 1986. 584 с. Библ. в конце ст.

Esmakordselt avaneb võimalus **saada mitmesugust teavet rahvusvaheliste transpordiorganisatsioonide kohta** venekeelse teatmeteose vahendusel. Organisatsioone tutvustatakse transpordiliikide järgi. Igale organisatsioonile on pühendatud artikkel, kus on toodud järgmised andmed: nimetus (ka võõrkeelne), peakorteri aadress, ülevaade organisatsiooni loomisest, eesmärkidest, liikmetest, struktuurist, finantseerimisest, praktilisest tegevusest ja sidemetest teiste rahvusvaheliste organisatsioonidega. Samuti on ära märgitud organisatsiooni ametlik keel ja väljaantavad publikatsioonid. Raamatu lõpus on rahvusvaheliste organisatsioonide lühendite loetelu ja aineregister.

Koostasid:

E. PIHU ja **M. RAUDE**

«TALLINNA POLÜTEHNIK»
«ТАЛЛИНСКИЙ ПОЛИТЕХНИК»

Trükikoda «Ühiselu», Tallinn, Pikk t. 40/42. Орган парткома, ректората, комитета комсомола и профкома Таллинского ордена Трудового Красного Знамени политехнического института. «Таллинский политехник». Типография «Юхисэлу», Пикк, 40/42.
Toimetuse aadress: 200108, Tallinn, Ehitajate teee 5, TPI 3. hoone, tuba 204. Tel. 537-261.
Адрес редакции: 200108, Таллин, Эхитаяте теэ, 5, ТПИ, 3 корпус, комната 204, тел. 537-261.

MB-03911
Tell. nr. 1365

Vastutav toimetaja
R. MIKENBERG